

<https://magazines.erfgoedinspectie.nl/jaarverslag>

In 2017 heeft de Erfgoedinspectie veel aandacht aan toegankelijkheid en (digitale) duurzaamheid besteed.

2017 stond in het teken van onder andere:

- de inspectie in hoeverre de departementen digitale informatie duurzaam toegankelijk opslaan en bewaren;
- de keten van de omgevingsvergunning;
- toezicht op de Noordzee en de Waddenzee;
- het onderzoek naar de mogelijke vergunningsverlening door gemeenten;
- uitgebreide inspecties bij nieuwe musea die nu onder de Erfgoedwet vallen;
- medewerking aan de bepaling van het Nederlandse standpunt bij een nieuwe EU-Verordening over de invoer van cultuurgoederen door de Europese Commissie.

In het jaarverslag 2017 vindt u een overzicht van de werkzaamheden die de Erfgoedinspectie in 2017 heeft uitgevoerd. De Erfgoedinspectie houdt op nationaal niveau toezicht op een belangrijk deel van het Nederlandse erfgoed en op de informatie bij de rijksoverheid.

De werkzaamheden van de Erfgoedinspectie zijn allemaal terug te voeren op het werkprogramma 2017-2018, met als thema Toegankelijk en duurzaam. Daarbij houdt de inspectie rekening met onder andere:

- de ontwikkelingen van nieuwe informatie-technologie;
- de toegenomen interesse van het publiek voor musea en erfgoed, met als gevolg meer druk op het behoud en beheer;
- de internationale ontwikkelingen als klimaatverandering en conflictdreigingen.

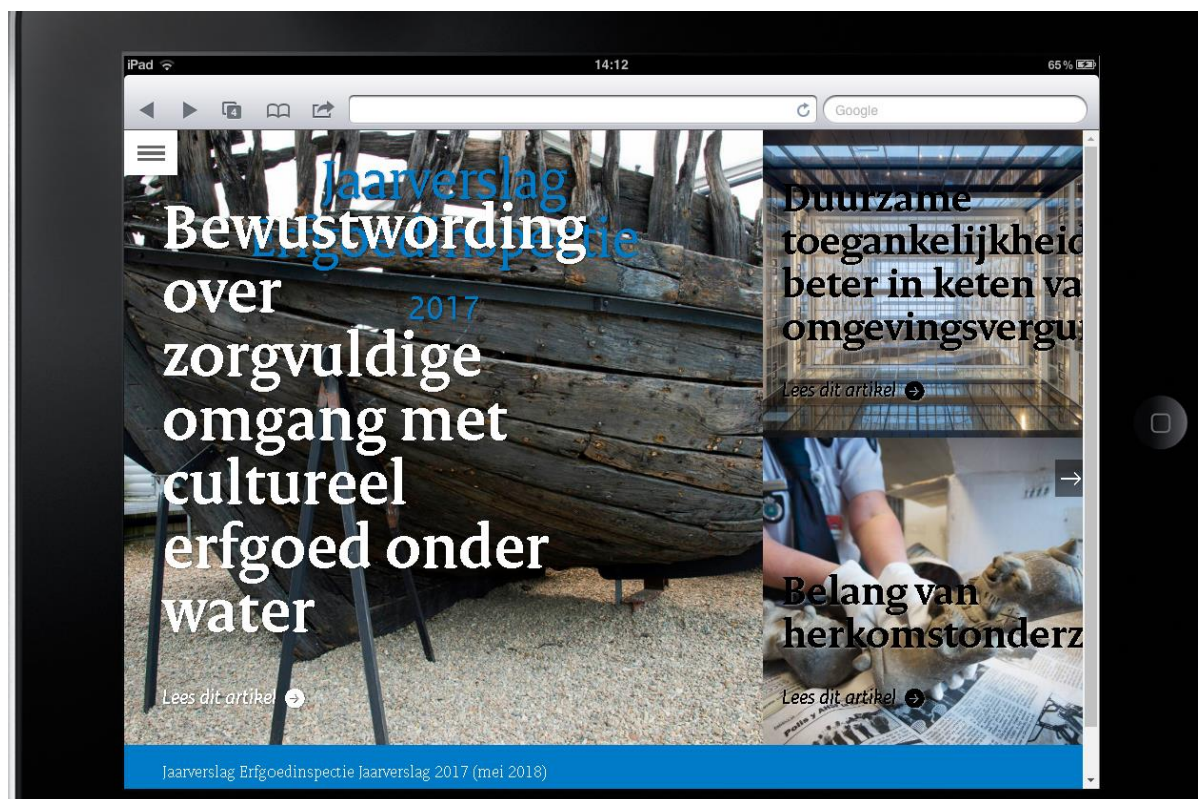
In 2019 volgt een verslag over de hele programmaperiode 2017-2018.

Toezicht helder door kaders

De Erfgoedinspectie maakt bij de uitoefening van haar toezicht gebruik van een algemeen toezichtkader en van toetsingskaders per toezichtveld. Dit maakt het toezicht van de Erfgoedinspectie open en goed te volgen voor wie hierbij betrokken is.

In het toezichtkader zijn de missie, visie en de kernactiviteiten beschreven. Vervolgens behandelt het toezichtkader de werkwijze die de Erfgoedinspectie toepast bij het toezicht, en de wet- en regelgeving waaruit de normen ontstaan. In veel gevallen gaat dit om open normen, die vooral het doel van de betreffende norm laten zien.

Ook heeft de Erfgoedinspectie toetsingskaders per sector beschreven. Hierin zijn de normen uitgewerkt in criteria en indicatoren en is aansluiting gezocht bij in het veld bekende en gedragen richtlijnen en normen.

<https://magazines.erfgoedinspectie.nl/jaarverslag>

<https://magazines.erfgoedinspectie.nl/jaarverslag>

Toezicht op informatie van de rijksoverheid

Vanuit de Archiefwet houdt de inspectie toezicht op de vorming en het beheer van informatie en (digitale) archieven van de centrale overheid. Het toezicht richt zich op de goede en duurzaam toegankelijke staat van overheidsinformatie.

2017 stond in het teken van onder andere:

- de inspectie in hoeverre de departementen digitale informatie duurzaam toegankelijk opslaan en bewaren;
- de keten van de omgevingsvergunning;

Inspectieprogramma duurzame digitale toegankelijkheid

In 2017 zijn alle kerndepartementen geïnspecteerd op de staat van het digitaal informatiebeheer. Nu de digitalisering bijna is afgerond en de departementen volledig afhankelijk zijn geworden van digitale informatie, is opnieuw onderzocht in hoeverre de departementen digitale informatie duurzaam toegankelijk opslaan en bewaren. In aanvulling daarop is onderzocht welke bijdrage verschillende programma's en projecten leveren aan het duurzaam-toegankelijkheidsvraagstuk. De inspectie is eind 2017 afgerond. Het eindrapport is in het voorjaar van 2018 gepubliceerd.

De inspectie in 2017 was het aangekondigde vervolg op een inspectie die drie jaar eerder was uitgevoerd, op het moment dat de departementen nog volop aan het digitaliseren waren. De uitkomsten naar aanleiding van de vorige inspectie zijn samengevat in het rapport 'Duurzaam duurt het langst', Erfgoedinspectie, december 2013.

Informatie in de keten van de omgevingsvergunning

In mei 2017 is het eerste rapport bij het onderzoek naar de archivering van informatie in ketens uitgebracht. Het rapport over de duurzame toegankelijkheid in de informatieketen van de omgevingsvergunning is aangeboden aan het ministerie van Infrastructuur en Milieu, de VNG en de geïnspecteerde organisaties. In het rapport staat dat de verantwoordelijkheden in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de archiefwetgeving duidelijk geregeld zijn. Maar op afsprakeniveau moet er in de keten echter nog veel gebeuren. Daarnaast is vastgesteld dat het selectie-instrumentarium in deze keten voor

het grootste deel op orde is, maar valt het op dat de bewaartermijnen in de keten niet overal op elkaar zijn afgestemd. Het algemene beeld is dat de duurzame toegankelijkheid in deze keten nog beter kan.

In het rapport zijn aanbevelingen gedaan voor de inrichting van het informatiebeheer in de Omgevingswet die in 2021 ingaat. De bevindingen en conclusies van dit onderzoek geven handvatten om het archiefbeheer in de keten voor de Omgevingswet alsnog goed in te richten.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door de Erfgoedinspectie, de archiefinspectie van het stadsarchief Rotterdam en de provincie Noord-Brabant. Er volgen nog rapporten over 2 ketens en een samenvattend rapport.

MH17

Over het neerhalen van de MH-17 op 17 juli 2014 is in de Tweede Kamer op 1 maart 2016 bij motie kenbaar gemaakt dat de beschikbare informatie over de vliegcrash MH17 bij de betrokken organisaties veiliggesteld en blijvend en duurzaam toegankelijk bewaard moet worden. De Erfgoedinspectie gaat een inspectie uitvoeren bij de archiefvormers om na te gaan of de MH17 informatie blijvend en inderdaad duurzaam toegankelijk wordt beheerd conform de eisen in de Archiefwet. De minister van Justitie en Veiligheid heeft dit ook aan de Kamer toegezegd. In 2017 is onder coördinatie van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) het rijksbrede project 'Blijvend in ons geheugen: Nationale crisis MH17 (BIOG)' uitgevoerd. In dit project, dat liep tot eind 2017, hebben alle betrokken organisaties in kaart gebracht over welke relevante en procesgebonden informatie rondom de vliegcrash MH17 zij beschikken. Tevens hebben ze geïnventariseerd welke stappen ze nog moeten nemen om deze informatie duurzaam toegankelijk te houden en daarom een planning opgesteld. De eerste producten van het project BIOG waren invulsjablonen voor de archiefvormers, zodat de uitvoerende partijen een eenduidige inventarisatie zouden kunnen opstellen van de bij hen aanwezige informatie. In 2017 heeft de Erfgoedinspectie toetsen uitgevoerd op deze sjablonen.

Nadat de zorgdragers deze inventarisaties (indexen) hadden opgeleverd, heeft de Erfgoedinspectie in 2017 geanalyseerd in hoeverre deze bijdragen aan het uiteindelijke doel, namelijk het blijvend en duurzaam toegankelijk bewaren van het MH17-archiefmateriaal. Vanuit deze analyse heeft de Erfgoedinspectie aanbevelingen gedaan aan de secretaris-generaal van het ministerie van Justitie en Veiligheid.

In 2018 wordt bij de betrokken organisaties een afsluitende inspectie uitgevoerd.

Vervolginspectie '*De waarde van archief..*'

Opvolging van de aanbevelingen door het Openbaar Ministerie over het archiefbeheer dat te maken heeft met de ontnemingschikking met Cees H.

In 2015 presenteerde de Erfgoedinspectie het rapport 'De waarde van archief, een rapport over de naleving van de Archiefwet in de zaak Cees H'. In 2017 is een vervolginspectie uitgevoerd en het rapport is aangeboden aan de minister van Justitie en Veiligheid, zorgdrager voor het archief van het Openbaar Ministerie (OM). Uit de inspectie komt het beeld naar voren dat het OM maatregelen heeft getroffen om de kwaliteit te verbeteren, maar dat de opvolging van de aanbevelingen nog niet gereed is. De Erfgoedinspectie doet daarom de aanbeveling om vaart te zetten achter de afronding hiervan. Het gaat onder meer om het laten vaststellen van een bewaartermijn voor het archief van ontnemingschikkingen en het opstellen en invoeren van uniforme regels voor deze archieven

<https://magazines.erfgoedinspectie.nl/jaarverslag>

Toezicht op basis van de Erfgoedwet

Vanuit de Erfgoedwet houdt de inspectie toezicht op de archeologische monumentenzorg, op het beheer van museale collecties van het Rijk, op een zorgvuldige omgang met beschermd cultuurgood en op de in- en uitvoer van cultuurgooden. 2017 stond in het teken van onder andere:

- toezicht op de Noordzee en de Waddenzee;
- het onderzoek naar de mogelijke vergunningsverlening door gemeenten;
- uitgebreide inspecties bij nieuwe musea die nu onder de Erfgoedwet vallen.

Kwaliteit van archeologisch onderzoek

Vanaf 1 juli 2017 moeten organisaties die opgravingen willen uitvoeren daarvoor gecertificeerd zijn. 2017 stond dan ook in het teken van de overgang van opgravingsvergunningen naar opgravingscertificaten. De certificering kwam aanvankelijk traag op gang, maar is succesvol verlopen. Dat dit gelukt is binnen de krappe tijd die daarvoor stond, is mede te danken aan de mogelijkheid in het archeologische systeem voor certificering tot afgifte van een certificaat onder voorbehoud. Dat mag, als de te certificeren organisatie op het moment van de audit geen veldwerk in uitvoering heeft dat onder het te auditen protocol valt. Er wordt dan alleen een kantooraudit gehouden. De veldaudit moet wel zo spoedig mogelijk volgen, en uiterlijk binnen een jaar. Aan het einde van zomer 2017 waren 22 van de 49 afgegeven certificaten onder voorbehoud verleend. Voor zover bekend zijn na 1 juli 2017 geen opgravingen gestart door organisaties die daarvoor niet gecertificeerd zijn.

De vijf instellingen die door de minister van OCW zijn aangewezen als certificerende instelling doen bij de Erfgoedinspectie de wettelijk verplichte meldingen over afgifte, schorsing en intrekking van certificaten. In 2017 zijn alleen meldingen gedaan van afgifte van certificaten. Bijna alle archeologische bedrijven die in 2016 actief waren op de opgravingsmarkt hebben één of meerdere certificaten behaald. Zes bedrijven zijn nieuwkomers op de markt: zij hadden in het verleden geen opgravingsvergunning. In totaal zijn er nu 34 gecertificeerde bedrijven actief. Ook hebben de meeste gemeenten met een

opgravingsvergunning zich laten certificeren. Voor zes gemeenten is de certificering aanleiding geweest om te stoppen met het zelf doen van opgravingen.

Duurzame bewaar- en ontsluitingsfunctie van archeologische depots

In de vorige verslagperiode heeft de Erfgoedinspectie met het rapport 'Graven in depots' gerapporteerd over het behoud en toegankelijkheid in de provinciale archeologische depots. Omdat veel archeologische vondsten worden bewaard in gemeentelijke archeologische depots zijn deze depots in 2017 bezocht. Met een vragenlijst die grotendeels identiek is aan de vragenlijst voor de provinciale depots valt er een goede vergelijking te maken. In 2018 brengt de Erfgoedinspectie een rapport uit waarin verslag wordt gedaan van de uitkomsten.

Illegale opgravingen en toevalsvondsten

In 2017 is uitvoerig onderzoek gedaan naar de manier waarop de overheid en amateurs omgaan met het bergen van vliegtuigwrakken uit de Tweede Wereldoorlog. Dit moet in 2018 leiden tot nieuwe bestuurlijke afspraken die recht doen aan de belangen van alle betrokken partijen.

Toezicht op de Noordzee en de Waddenzee

Een zorgvuldige omgang met het cultureel erfgoed onder water is belangrijk. De Erfgoedinspectie heeft het bewustzijn van dit belang bij andere toezichthouders en handhavers te water verder vergroot.

De minister van OCW gaat het UNESCO-verdrag voor de bescherming van het cultureel erfgoed onder water ratificeren. (UNESCO-2001). De Erfgoedinspectie is als toezichthouder nauw bij dit proces betrokken.

Archeologische rijksmonumenten

Het blijvend intact houden van archeologische vindplaatsen is een Europees streven, vastgelegd in het Verdrag van Malta. Van rijkswege beschermde archeologische monumenten in Nederland mogen niet beschadigd of vernietigd worden. Zonder vergunning van het Rijk mogen zij niet verstoord worden. Met de nieuwe Omgevingswet op komst wordt naar alle waarschijnlijkheid de vergunningverlening bij de gemeente belegd en niet langer bij het Rijk. Met het oog hierop heeft de Erfgoedinspectie de aandacht verlegd van monumenteigenaren naar de gemeenten waarbinnen archeologische rijksmonumenten liggen. In 2017 is een gespreksronde gestart langs twintig gemeenten. Zij worden bevraagd over de manier waarop zij archeologiebeleid uitvoeren waar het gaat om waardevolle terreinen binnen hun gemeentegrenzen, en over hun kennis van en ervaringen met archeologische rijksmonumenten. Zo wordt onderzocht of gemeenten toegerust zijn om de taak van vergunningverlening van het Rijk over te nemen. Eind 2018 brengt de Erfgoedinspectie hiervan verslag uit.

Scheepsarcheologisch depot

In 2017 zijn de werkzaamheden van het Nederlands Instituut voor Scheepsarcheologie beëindigd, en samen met de collectie en een deel van de uitrusting overgedragen aan Batavialand. Beoogd werd Batavialand aan te wijzen als scheepsarcheologisch depot (artikel 5.8 lid 3 van de Erfgoedwet). Op verzoek van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft de Erfgoedinspectie beoordeeld of Batavialand op dit moment geschikt is voor deze functie. Naar het oordeel van de inspectie was dat (nog) niet het geval. De aanbevelingen van de Erfgoedinspectie hebben ertoe geleid dat de zekerstelling van nadere investeringen en verbeteringen wenselijk wordt geacht voordat tot aanwijzing wordt overgegaan.

Inspecties museale beheerders

Bij vijf van de zeven museale beheerders die voor het eerst onder toezicht van de Erfgoedinspectie vallen, zijn integrale/uitgebreide inspecties uitgevoerd. Op grond van de Erfgoedwet hebben de beheerders een beheertaak voor hun museale collecties en ontvangen zij hiervoor subsidie van het ministerie van OCW. De inspecties zijn uitgevoerd bij:

- Keramiekmuseum Princessehof
- Glasmuseum
- Teylers Museum
- Joods Historisch Museum
- Literatuurmuseum.

De inspectierapporten zijn gepubliceerd op de website van de Erfgoedinspectie. In 2018 volgen de inspectierapporten van het Fotomuseum en het Perstmuseum (nu gefuseerd met het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid).

Ook is een inspectie uitgevoerd bij het Marechausseemuseum, dat deel uitmaakt van de Koninklijke Stichting Defensiemusea. Dit museum valt door wijziging van het museale bestel bij het ministerie van Defensie voor het eerst onder het toezicht van de Erfgoedinspectie. Ook dit inspectierapport is gepubliceerd op de website van de Erfgoedinspectie.

Follow-up eerdere inspecties

Bij alle 29 museale beheerders die in de periode 2014-2015 zijn geïnspecteerd, is de Erfgoedinspectie nagegaan of zij de aanbevelingen in de inspectierapporten hebben uitgevoerd. Vastgesteld is dat de musea in de meeste gevallen verbeteringen hebben doorgevoerd of, waar deze meer tijd vergen, in uitvoering hebben genomen. Zo nemen meerdere beheerders maatregelen om hun depotsituatie te verbeteren of de registratie van de collectie verder op orde te brengen. De Erfgoedinspectie blijft de verbetering van de meest kritische knelpunten in het beheer monitoren.

Nationaal beschermde cultuuroederen

De Erfgoedinspectie heeft 47 controles uitgevoerd op de geregistreerde verblijfplaatsen in Nederland van wettelijk beschermde cultuuroederen en verzamelingen.

In 2017 zijn twee nieuwe verzamelingen aangewezen en geïnspecteerd. Er zijn geen tekortkomingen geconstateerd.

Langdurig uitstaande bruiklenen

Het onderzoek naar langdurig uitstaande bruiklenen is in 2017 gestart. Naast literatuurstudie zijn gegevens ook door middel van een digitale thematische vragenlijst in de tweejaarlijkse monitor van de Erfgoedinspectie verzameld. In 2018 staan de analyse van de onderzoeksgegevens en publicatie van een themarapport op de agenda.

Toezicht op professionele organisaties voor monumentenbehoud (POM's)

In 2017 heeft de Erfgoedinspectie kennismakingsbezoeken aan de POM's gebracht. Ten slotte is eind 2017 de 'monitor POM' opgesteld, een tweejaarlijkse digitale vragenlijst die begin 2018 voor het eerst aan alle POM's wordt verstuurd.

In- en uitvoer van cultuurgooderen

In 2017 is een voorstel voor een nieuwe EU-Verordening over de invoer van cultuurgooderen door de Europese Commissie gelanceerd. De Erfgoedinspectie heeft meegewerkt aan de bepaling van het inhoudelijke standpunt van Nederland over dit voorstel en aan de vergaderingen die hierover in douaneverband in Brussel plaatsvinden. Ook aan een nieuwe Europese Richtlijn over vuurwapens heeft de Erfgoedinspectie een inhoudelijke bijdrage geleverd waar het gaat om het voorkomen van

vernietiging van in beslag genomen vuurwapens als die van bijzonder historisch belang zijn.

Met verschillende organisatieverbanden binnen de kunsthandel zijn gesprekken gevoerd over de ontwikkelingen in de kunsthandel en in de wetgeving en over het belang van herkomstonderzoek.

Herkomstonderzoek en herkomstinformatie zijn onder meer belangrijk bij de toestemming voor uitvoervergunningen cf. Verordening (EG) nr. 116/2009 en bij het bepalen of een voorwerp onrechtmatig vanuit een lidstaat kan zijn uitgevoerd. Nederland en België zetten de eerste stap naar de oprichting van een EU Projectgroep behorend tot het Douane 2020 programma. Doel is om met de verschillende lidstaten tot een eenduidig begrip van herkomst en uniforme controlemethodiek te komen. De resultaten van de Projectgroep worden in 2018 verwacht.

De Erfgoedinspectie heeft in binnen- en buitenland verschillende presentaties gegeven over het belang van samenwerking tussen handhavende organisaties en tussen cultuurinstellingen en de douane. Een voorbeeld hiervan was de World Customs Organisation met een bijeenkomst in Libanon.

In 2017 is ook een vervolg gegeven aan het onderzoek dat de Erfgoedinspectie in 2012 heeft verricht naar de kwetsbaarheid van archiefstukken voor vermissing. Dit vervolg heeft geleid tot een voorstel voor diverse maatregelen en internationale samenwerking om onrechtmatigheden te voorkomen. Dit voorstel is gepresenteerd op het jaarlijkse congres van de International Council on Archives. In 2018 zal hieraan een vervolg worden gegeven.

De Erfgoedinspectie heeft risico-indicatoren en hulp geleverd aan de internationale politie en douaneactie Pandora II/Athena bij ontdekkingen tijdens de controleactie.

Vergunningen voor in- en uitvoer cultuurgooderen

Namens de Erfgoedinspectie verstrekte de Centrale Dienst voor In- en Uitvoer in Groningen (Belastingdienst/Douane Groningen/team CDIU) in 2017 in totaal 430 vergunningen voor de uitvoer van cultuurgooderen buiten de Europese Unie. Daaronder waren:

- 32 doorlopende vergunningen voor muziekinstrumenten van wereldwijd optredende musici;

- 398 eenmalige vergunningen

Van de eenmalige vergunningen gingen de meeste, 235 vergunningen naar professionele kunst- en antiekhandelaren en veilinghuizen. 110 vergunningen werden afgegeven aan musea en andere erfgoedorganisaties voor tijdelijke (tentoonstellings-)doeleinden en 53 waren voor overige organisaties en particulieren.

De meest voorkomende cultuurgoederen waarvoor een vergunning werd afgegeven waren:

- 128 keer in de categorie 'oudheidkundige voorwerpen';
- 101 schilderijen.

De meest voorkomende bestemmingen waren:

- 181 keer naar de Verenigde Staten ;
- 60 keer naar Zwitserland.

<https://magazines.erfgoedinspectie.nl/jaarverslag>